

Sygn. akt III Ca 1878/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Marcin Rak

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2018 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej we W.

przeciwko J. C.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 18 maja 2017 r., sygn. akt II C 2920/15

1) **zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1 i 3 w ten sposób, że:**

a) **zasądza od pozwanego na rzecz powódki 1441,80 zł (tysiąc czterysta czterdzieści jeden złotych osiemdziesiąt groszy) z odsetkami od kwoty 1345,06 zł (tysiąc trzysta czterdzieści pięć złotych sześć groszy) od 11 sierpnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. umownymi za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego i od 1 stycznia 2016 r. w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie, nie większej niż czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego;**

b) **zasądza od pozwanego na rzecz powódki 272,09 zł (dwieście siedemdziesiąt dwa złote dziewięć groszy) z tytułu zwrotu kosztów procesu;**

c) **odstępuje od obciążania pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi;**

2) **zasądza od pozwanego na rzecz powódki 30 zł (trzydzieści złotych) z tytułu zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;**

3) **przyznaje adwokatowi M. M. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gliwicach 166,05 zł (sto sześćdziesiąt sześć złotych pięć groszy) w tym 31,05 zł (trzydzieści jeden złotych pięć groszy) podatku od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za czynności kuratora pozwanego w postępowaniu odwoławczym;**

4) **odstępuje od obciążania pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postępowaniu odwoławczym.**

SSO Marcin Rak

UZASADNIENIE

Powódka (...) Bank (...) S.A. we W., domagała się zasądzenia od J. C. 1.441,80 zł z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od kwoty 1.345,06 zł od dnia 11 sierpnia 2015 roku kosztami procesu. Dochodzona pozwem należność stanowiła dług powstały na skutek niewykonania przez pozwanego umowy kredytu z 9 stycznia 2015 roku.

Kurator ustanowiony dla nieznanego miejsca pobytu pozwanego wniósł o oddalenie powództwa. Zarzucił, że roszczenie nie zostało wykazane. Kwestionował moc dowodową dokumentów przedłożonych przez powódkę w kserokopiach.

Wyrokiem z 18 maja 2017 roku Sąd Rejonowy oddalił powództwo, orzekł o kosztach wynagrodzenia kuratora pozwanego i nakazał pobrać od powódki nieuiszczone koszty sądowe.

Wyrokiem ten zapadł po ustaleniu, że w dniu 10 sierpnia 2015 roku powódka sporządziła wyciąg z ksiąg banku zgodnie z którym wysokość zadłużenia wynikająca z umowy kredytu nr (...) zawartej 9 stycznia 2015 roku na dzień wystawienia wyciągu wynosiła 1.441,80 zł, w tym należność główna w kwocie 1.345,06 zł oraz odsetki w wysokości 26,74 zł oraz należne koszty, opłaty i prowizje w wysokości 70 zł. Ustalił też Sąd Rejonowy, że zgodnie z zestawieniem skierowanym do pozwanego należność została rozłożona na 10 rat, płatnych co miesiąc począwszy od 9 lutego 2015 roku do dnia 9 listopada 2015 roku. Każda z rat opiewała na kwotę 134,51 zł. Pismem z dnia 11 maja 2015 roku powódka wypowiedziała umowę kredytu z 30-dniowym okresem wypowiedzenia, po upływie którego cała należność w wysokości 1.402,24 zł, z tytułu ww. umowy stała się wymagalna. Pozwany został zobowiązany do zapłaty kwoty 1.345,06 z tytułem niespłaconego kapitału, kwoty 7,18 zł tytułem odsetek oraz 50 zł tytułem opłat i kosztów.

Przy ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy pomógł dowód ze złożonych przez powódkę kserokopii uznając, że nie mają one waloru dokumentu.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał powołał art. 3 k.p.c., 227 k.p.c. i 6 k.c.. Wywiódł, że obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach, a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie obciąża stronę, która z faktów tych wywodzi skutki prawne, czemu powód nie sprostał. Jedynym bowiem dowodem przedstawionym na okoliczność istnienia i wysokości zobowiązania pozwanego był wyciąg z banku wystawiony przez powoda. Nie stanowił on jednak, zgodnie z art. 95 ustawy prawo bankowe, dowodu istnienia i wysokości zobowiązania w postępowaniu cywilnym. Pozostały zaoficerowany przez powódkę materiał miał formę kserokopii poświadczonych za zgodność przez jej pracownika. Takie poświadczenie nie nadawało kserokopiom mocy dokumentów.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy powołał art. 98 k.p.c. O wynagrodzeniu kuratora orzekł z powołaniem na przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. 2013, poz. 1487). Natomiast jako podstawę rozstrzygnięcia o nieuiszczonych kosztach sądowych wskazał art. 113 ust 1 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka zarzucając naruszenie art. 6 k.c., 3 k.c., 227 k.p.c., 233§1 k.p.c. oraz 129 k.p.c. skutkujące uniemożliwieniem powódce dochodzenia jej zasadnego roszczenia. Wywodziła, że przedłożyła kopie dokumentów, a kurator pozwanego nie zażądał przedłożenia ich oryginałów. Dokumenty te w połączeniu z wycenieniami powódki wykazywały wysokość zobowiązania pozwanego. Według skarżącej Sąd Rejonowy wyszedł poza zakres zarzutów pozwanego.

Powódka domagała się nadto przeprowadzenia dowodu z odpisu wyroku w sprawie II K 1070/16 Sądu Rejonowego w Bytomiu, którym skazano pozwanego za przestępstwo oszustwa popełnione na szkodę powódki w związku z zawarciem

spornej umowy. Do apelacji dołączyła też notarialny odpis umowy kredytowej, z niewykonania której powstało sporne zadłużenie.

Formułując te zarzuty domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa w całości ewentualnie uchylenia tegoż wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Kurator pozwanego wniósł o oddalenie apelacji i przyznanie wynagrodzenia za czynności pełnione w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja koncentruje się głównie na tym, że Sąd Rejonowy pomimo braku zarzutu podważył moc dowodową dokumentów złożonych w kserokopiach poświadczonych za zgodność przez pełnomocnika powódki – pracownika banku.

Pracownik banku będący pełnomocnikiem procesowym niewątpliwie nie ma uprawnień do wiążącego uwierzytelniania kserokopii dokumentów w postępowaniu sądowym, co wprost wynika z art. 129§2 k.p.c.

Rzecz jednak w tym, że w odpowiedzi na pozew (a konkretnie w ostatnim akapicie uzasadnienia) kurator pozwanego podważył moc dowodową dokumentów złożonych w niewierzytelnych kserokopiach. W judykaturze przyjmuje się natomiast, że obowiązek złożenia w sądzie oryginału dokumentu powstaje automatycznie z chwilą zgłoszenia przez stronę przeciwną takiego żądania, a więc bez potrzeby wydawania przez sąd jakichkolwiek rozstrzygnięć w tym przedmiocie (por. wyroki Sadu Najwyższego z 4 marca 2005r. sygn., III CK 109/04, LEX nr 177249 oraz z 6 listopada 2002r. sygn. I CKN 1280/00 LEX nr 78358, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 27 kwietnia 2015r. w sprawie sygn. I ACa 1598/14, LEX nr 1712693).

Skoro powódka otrzymała odpis odpowiedzi na pozew kwestionującej formę dokumentów, to zobowiązana była do przedłożenia ich oryginałów, względnie odpisów uwierzytelnionych we właściwej formie. Jako, że tego nie uczyniła, niezasadnymi były jej zarzuty co do nieuprawnionego pominięcia przez Sąd Rejonowy faktów wynikających z kserokopii potwierdzonych za zgodność z oryginałem przez nieumocowanego do tego pełnomocnika powódki, będącego jej pracownikiem.

W rozpoznawanej sprawie istotne znaczenie miało jednak to, że w postępowaniu sądowym, także kontradyktoryjnym, rolą sądu jest przeciwdziałanie niebezpieczeństwu oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia sprawy podważającego podstawową funkcję procesu. Obecnie, przy istotnym wzmocnieniu zasady kontradyktoryjności, zachowany został cel postępowania cywilnego w postaci dążenia do wydania orzeczenia zgodnego z zastosowaną normą prawną, czyli odpowiadającego rzeczywistym okolicznościom sprawy.

Sąd Okręgowy miał wzgląd na tą regułę oraz wynikającą z art. 382 k.p.c. zasadę orzekania przez sąd odwoławczy na podstawie materiału zabranego w postępowaniu pierwszej instancji oraz postępowaniu apelacyjnym, a także na powoływaną przez powódkę okoliczność dotycząca skazania pozwanego za popełnienie przestępstwa na jej szkodę w związku z zawarciem spornej umowy. Doprowadziło to do uwzględnienia dowodów, które powódka powinna była przedłożyć w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, a to umowy kredytu z 9 stycznia 2015 roku, numer (...) zawartej między stronami (złożonej do akt przy apelacji w formie notarialnego odpisu k. 88-91) oraz wyroku Sądu Rejonowego w Bytomiu z dnia 13 lutego 2017 roku, sygn. akt II K 1070/16 (w aktach sprawy karnej, o które Sąd Okręgowy wystąpił).

Z dokumentów tych wynikało, że pozwany zawarł z powódką w dniu 9 stycznia 2015 roku umowę kredytu numer (...) na zakup towarów i usług w łącznej kwocie 1.345,06 zł. Umowa obligowała pozwanego do spłaty należności w 10 ratach miesięcznych, do dnia 9 listopada 2015 roku. Kwota kredytu nie była oprocentowana, jedynie w razie opóźnienia w płatności pozwany zobowiązany był ponieść odsetki w wysokości czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP (pkt 5 ust 1 umowy). Umowa uprawniała powódkę do naliczania prowizji za monity telefoniczne, listowne, wezwania do zapłaty po 15 zł, przy czym w przypadku wysyłki listem poleconym w wysokości 20 zł (tabela prowizji przy umowie).

Pozwany zawierając umowę przedłożył nierzetelne oświadczenie o zatrudnieniu i dochodach. Już w chwili zawierania umowy pozwany nie miał zamiaru jej wykonania. W związku z tym został skazany za popełnione na szkodę powódki przestępstwo z art. 286§1 k.k. w zw. z art. 297§1 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w Bytomiu z 13 lutego 2017 roku, sygn. akt II K 1071/16.

Zapisy umowy uprawniały powódkę do dokonania wypowiedzenia umowy z zachowaniem 30 - dniowego terminu wypowiedzenia, jeżeli nastąpiło opóźnienie w zapłacie minimum 2 pełnych rat. Powódka była też uprawniona do dokonania czynności monitorujących w razie 3 – dniowego opóźnienia w płatności. Po wypowiedzeniu umowy całość należności banku stawała się zadłużeniem przeterminowanym (pkt 5 ust 1 umowy).

Wobec braku jakichkolwiek płatności powódka dokonała wypowiedzenia umowy pismem z 11 maja 2015 roku przesłanym pozwanemu na adres wskazany w umowie. Na dzień sporządzenia pisma zadłużenie pozwanego wynosiło 1.345,06 zł z tytułu kapitału, 7,18 zł z tytułu odsetek i 50 zł z tytułu opłat i prowizji. Skutkiem wypowiedzenia było postawienie całości należności w stan natychmiastowej wykonalności z dniem 19 lipca 2015 roku (wezwanie do zapłaty k. 18-19, wyliczenie w wyciągu z ksiąg bankowych k. 16).

Zobowiązanie pozwanego na dzień wniesienia pozwu wynosiło 1.345,06 zł z tytułu kapitału, 26,74 zł z tytułu odsetek za opóźnienie i 70 zł z tytułu prowizji.

Uwzględniając ten stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie pozwu zasługiwało na uwzględnienie. Źródłem obowiązku pozwanego był art. 69 ust 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. z 2015 r. po. 128 ze zm.) obligujący kredytobiorcę do zwrotu kwoty pobranego kredytu wraz z odsetkami i prowizją. Podstawę naliczenia odsetek za opóźnienie w wysokość czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP stanowił punkt 5 ust 1 umowy, a kolei uprawnienie do naliczenia prowizji wynikało z jej punktu 5 ust 2 umowy. Prawdliwość wyliczenia odsetek jak i naliczenia prowizji nie została przy tym prawidłowo podważona przez pozwanego, który poza sformulowaniem ogólnikowego zarzutu co do braku wykazania zobowiązania co do wysokości, nie wskazał nieprawidłowości w wyliczeniu roszczenia odsetkowego znajdującym się w wyciągu z ksiąg bankowych. Nie podważył też prawidłowości naliczenia prowizji za czynności sprecyzowane w piśmie powódki z 31 marca 2017 roku (k. 63). Fakt skorzystania przez pozwanego z kwoty kapitału kredytu nie mógł budzić wątpliwości, skoro pozwany został skazany wyrokiem karnym za przestępstwo oszustwa związane z uzyskaniem od powódki tejże kwoty. Ustalenia Sądu karnego były w tym zakresie wiążące w niniejszym postępowaniu z mocy art. 11 k.p.c.

Od kwoty niezwróconego kapitału tj. 1.345,06 zł, jako zobowiązania przeterminowanego, powódka była uprawniona do naliczania dalszych odsetek w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. Uprawnienie to miało swoje źródło w pkt 5 umowy i art. 481§2 k.c. w zw. z art. 359§2¹ k.c. w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2015 roku. Z kolei za okres od dnia 1 stycznia 2016 roku powódka na podstawie art. 481§2¹ k.c. w zw. z art. 482 k.c. uprawniona była do naliczania odsetek maksymalnych za opóźnienie wynoszących dwukrotność odsetek ustawowych za opóźnienie obliczanych jako suma stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Ze względu na treść 5 umowy kredytu, odwołującej się w do odsetek maksymalnych w dacie zawarcia umowy, odsetki te nie mogły być wyższe niż czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP.

Rozgraniczenie to miało swoją podstawę w zmianie regulacji kodeksu cywilnego dotyczącej odsetek ustawą z dnia 15 października 2015 roku o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1530), w szczególności art. 56 tej ustawy zmieniającej.

Niezależną podstawą zapłaty był też art. 471 k.c. w zw. z art. 415 k.c. albowiem w związku z zawarciem umowy pozwany popełnił przestępstwo, a wysokość szkody powódki równa była wysokości przekazanej pozwanemu kwoty wraz z odsetkami i prowizjami.

Z tych też względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 na podstawie art. 386§1 k.p.c. zasądając od pozwanego na rzecz powódki kwotę dochodzonego pozwem roszczenia.

Konsekwencją tej zmiany, musiała być też zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu (pkt 3 wyroku Sądu Rejonowego), które zgodnie z art. 98 k.p.c. obciążały pozwanego. Zasądzona na rzecz powódki należność obejmowała poniesione przez nią: opłatę od pozwu (30 zł), opłatę skarbową od pełnomocnictwa (17 zł) wraz z opłatą notarialną za jego uwierzytelnienie (3,69 zł), a także zaliczę na czynności kuratora (221,40 zł).

Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 300) Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi mając na względzie, że jak wynikało z poczynionych w sprawie ustaleń, jest on osobą bezdomną, której miejsce pobytu nie jest znane.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na tożsamej zasadzie z art. 98 k.p.c. Zasądzona na rzecz powódki należność obejmowała poniesioną opłatę od apelacji.

O wynagrodzeniu kuratora pozwanego w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie mającego zastosowanie w sprawie §1 ust 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości §1 ust 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 13 listopada 2013 roku w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1476) w zw. z w zw. z §2 pkt 2 w zw. z §10 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.), w aktualnym brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji.

Kierując się taką samą motywacją jaka legła u podstaw orzeczenia o nieuiszczonych kosztach sądowych w postępowaniu pierwszo instancyjnym, Sąd Okręgowy na podstawie art. 113 ust. 4 u. o k.s. odstąpił od obciążania pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postępowaniu odwoławczym

SSO Marcin Rak